

DOCENTENHANDLEIDING

Livestream Future Stories over De Wegwerpmaatschappij

- **Leeftijd:** 12 – 17 jaar
- **Geschikt voor** eind klas 2 en hoger van het voortgezet onderwijs
- **Tijd:** 2x 45-60 minuten voor twee losse lesbrieven
- **Vakgebied:** Mens en Natuur, Mens en Maatschappij, Maatschappijwetenschappen, Maatschappijleer, Nederlands
- **Koppeling aan het curriculum onderbouw:** Kerndoelen 1, 6, 7, 30, 36, 42 van de onderbouw vo
- **Koppeling aan de eindtermen bovenbouw:** Domein A van Maatschappijwetenschappen en Maatschappijleer, Domein B, C en D van Nederlands
- **Kernbegrippen:** consumeren, recycling, wegwerpmaatschappij, duurzaamheid, tweedehands

Achtergrondinformatie

Deze lesbrieven sluiten aan op de livestream die ZB in samenwerking met Tegenlicht heeft gemaakt voor het onderwijs. Er zijn twee lesbrieven waarmee je als docent een kijkles van 45- 50 minuten en een verwerkingsles van 30 minuten kunt vullen. Om de kijkles goed te kunnen introduceren, kun je voorafgaand aan de eerste les de leerlingen thuis vast aan het denken zetten over het thema. Daarvoor zit een huiswerkopdracht in de eerste lesbrief. Het onderwerp van deze lessenreeks is 'De Wegwerpmaatschappij'.

De gasten in de studio:

Jelle Joustra – Universitair hoofddocent. Hij legt uit hoe duurzaam onze spullen tegenwoordig zijn. Jelle merkt op dat steeds meer producten zo worden ontworpen dat je ze amper kunt repareren of recyclen. Hoe kunnen we dan toch de wegwerpmaatschappij tegengaan?

Sam Zegelink – eigenaar en bedenker van het duurzame tassenmerk [Saint Muze](#). Door gebruik te maken van tweedehands kledingstukken van merken zoals Nike en The North Face, maakt Sam handgemaakte tassen die wereldwijd worden verkocht.

Patrick Wessels – Consumentenpsycholoog. Hij sluit aan via de videowall en gaat met ons in gesprek over consumentgedrag. Hoe komt het dat het zo moeilijk is om door de Action te lopen zonder iets in je mandje te gooien? Patrick legt in de studio uit hoe ons brein werkt en waarom we zo graag nieuwe spullen kopen, ook al hebben we deze niet nodig.

Lesopzet

Voorafgaand aan de eerste les kun je de leerlingen de huiswerkopdracht meegeven waar lesbrief 1 mee start. Die laat de leerlingen alvast nadenken over de thematiek van de twee lessen rond de livestream. In de eerste les bespreek je kort wat de leerlingen aan de hand van de huiswerkopdracht vinden van het thema. Daarna kijk je klassikaal de livestream terug. Les 2 blikt terug op de livestream aan de hand van (reflectie)vragen en een discussieopdracht. De tweede lesbrief biedt ook tips aan van boeken (vindbaar in de bibliotheek) die aansluiten op het thema voor de leerlingen die daarin geïnteresseerd zijn.

Lesbrief deel 1 – denkvraag vooraf en klassikale livestream (60 minuten)

Let op: geef de huiswerkopdracht enkele dagen voorafgaand aan de eerste les mee aan de leerlingen. Zo hebben ze even tijd om na te denken over het thema ‘De wegwerpmaatschappij’.

Huiswerkopdracht – denkvraag vooraf

Doel: leerlingen alvast aan het denken zetten over het thema ‘De wegwerpmaatschappij’

De huiswerkopdracht geef je de leerlingen voorafgaand aan de eerste les als huiswerk mee. Ze denken vast na over het thema ‘De wegwerpmaatschappij’. Zo heeft de eerste les niet veel introductie meer nodig en kun je het grootste gedeelte van de les gebruiken voor het bekijken van de livestream. De huiswerkopdracht bestaat uit het bekijken van een [filmpje](#) van acht minuten en het beantwoorden van drie denkvragen over het filmpje. De opdracht staat op het leerlingenwerkblad.

Introductie les 1 – introductie van de livestream

Doel: samen met de leerlingen het thema ‘De wegwerpmaatschappij’ inleiden en verkennen

In les 1 staat het klassikaal bekijken van de livestream centraal. De livestream beslaat drie kwartier, dus sta niet te lang stil bij de introductie. De leerlingen hebben allemaal thuis het filmpje bekeken en de denkvraag hierover beantwoord (zie leerlingenwerkblad voor de opdracht). Hierdoor kun je meteen tot de kern komen en de bevindingen van de leerlingen klassikaal kort bespreken. Wat voor antwoorden hadden zij geformuleerd op de denkvragen? Vertel vervolgens kort waar de livestream over gaat en sta even stil bij de link tussen die livestream en wat de leerlingen over de

denkvraag hebben verteld. Bij de achtergrondinformatie op bladzijde 1 van deze docentenhandleiding vind je de informatie die je nodig hebt om de livestream te kunnen introduceren.

Livestream bekijken

Doel: leren over verschillende invalshoeken van het thema ‘De wegwerpmaatschappij’

Na de klassikale introductie bekijk je de livestream met de leerlingen. De livestream duurt 45 minuten en is [hier](#) te bekijken.

Afsluiting les 1

Doel: kort terugkijken op het geleerde

Na het bekijken van de livestream kun je de les afsluiten met één of meerdere afsluitende vragen om samen nog even te reflecteren of terug te grijpen op wat jullie hebben gezien. Hieronder staan enkele voorbeeldvragen die je kunt gebruiken. Deze afsluiting kun je klassikaal doen door een vraag met de hele groep te bespreken, maar je kunt er ook voor kiezen groepjes te vormen die in kleiner gezelschap een vraag bespreken.

- Vind jij dat we in een wegwerpmaatschappij leven?
- Wat vind jij van de wegwerpmaatschappij?
- Wat kun jij doen om de wegwerpmaatschappij tegen te gaan?

Lesbrief deel 2 – verwerking, reflectie en verdieping (45 minuten)

Opdracht 1 – Wat is de wegwerpmaatschappij?

Doel: inzicht krijgen in de wegwerpmaatschappij.

Laat de leerlingen opdracht 1 van het leerlingenwerkblad maken. In deze opdracht verwerken de leerlingen wat ze hebben geleerd over de wegwerpmaatschappij.

Opdracht 2 – Wat kunnen we doen om de wegwerpmaatschappij tegen te gaan?

Doel: verwerking van het geleerde over het tegengaan van de wegwerpmaatschappij

Laat de leerlingen opdracht 2 van het leerlingenwerkblad maken. Dit is een theoretische opdracht waarbij ze antwoord moeten geven op een aantal vragen over het tegengaan van de wegwerpmaatschappij.

Antwoord uit de livestream:

Opdracht 1: Er zijn meerdere redenen waarom we in een wegwerpmaatschappij zijn beland. In onze huidige samenleving wordt voortdurende vernieuwing aangemoedigd, wat leidt tot een grotere vraag naar wegwerpartikelen. Tegenwoordig zijn materialen goedkoper geworden, terwijl arbeid duurder is geworden. Hierdoor is het vaak gemakkelijker en goedkoper om nieuwe producten te kopen dan kapotte spullen te repareren. Soms produceren bedrijven producten die moeilijk of onmogelijk te repareren zijn, waardoor consumenten gedwongen worden om iets nieuws te kopen.

Opdracht 2: Er bestaan diverse benaderingen om de wegwerpmaatschappij te verminderen. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld zelf:

- Defecte producten repareren of laten repareren wanneer ze stukgaan.
- Kiezen voor tweedehands winkelen.
- Herbruikbare producten gebruiken, zoals waterflessen, boodschappentassen of koffiebekers.
- Bewust worden van hun koopgedrag en streven naar duurzame keuzes.

Daarnaast dragen bedrijven en fabrikanten ook verantwoordelijkheid in het tegengaan van de wegwerpmaatschappij. Dit kunnen ze doen door:

- Duurzame grondstoffen te gebruiken.
- Producten zodanig te ontwerpen dat ze repareerbaar zijn voor consumenten.
- Transparant te zijn over de milieu-impact van hun producten.
- Zich te houden aan milieucertificeringen.

Naast de genoemde voorbeelden in dit antwoordmodel, kan ook gedacht worden aan wetgeving vanuit de overheid met betrekking tot de duurzaamheid van producten.

Opdracht 3 – debat (bron: schooldebatteren.nl) (20 minuten)

Doel: je mening vormen en uiten over de wegwerpmaatschappij in een klassendebat en goede argumenten ontwerpen

De leerlingen hebben een aantal vragen beantwoord over de wegwerpmaatschappij. Met die kennis kunnen jullie klassikaal een debat voeren rond de stelling 'Fabrikanten moeten boetes krijgen of sluiten als ze spullen maken die we niet kunnen repareren of recyclen.'

Waar moet een goed argument aan voldoen?

Om te beginnen moet een argument waar zijn. Het is een feit dat jouw mening ondersteunt. Maar een goed argument blijft niet alleen bij een feit. Je moet je argument ook uitleggen en er een voorbeeld bij geven. Daarmee leg je uit waarom je voor of tegen iets bent en begrijpen andere mensen jou. Je bouwt je argument op volgens het AUB-model: A – argument, U – Uitleg, B – Bijvoorbeeld. Bedenk dus eerst je argument. Leg daarna uit waarom jouw argument waar is en bedenk daarna een voorbeeld bij je argument. Gebruik voor het bedenken van een voorbeeld je eigen fantasie of ervaring.

Stap 1 – start met een argumentatieoefening en laat de leerlingen hun argumenten voorbereiden (10 minuten)

Doel: met een argumentenkaart kunnen leerlingen oefenen met het bedenken en uitwerken van sterke argumenten.

Nodig:

- Optioneel kun je gebruikmaken van een lege argumentenkaart waarin wat steunvragen verwerkt zitten. Die kaart vind je [hier](#).

Op de website schooldebatteren.nl vind je uitgewerkte argumentenkaarten over bestaande stellingen. Klik [hier](#) voor een voorbeeld. Bekijk klassikaal de argumentenkaarten uit het voorbeeld en bespreek hoe een goed argument is opgebouwd (zie in het kader een korte uitleg). Laat de leerlingen vervolgens zelf een argumentenkaart vóór en een argumentenkaart tegen maken op hun leerlingenwerkblad.

Tip: loop rond terwijl de leerlingen deze opdracht maken. Je krijgt dan alvast een beeld van de argumenten die leerlingen bedenken voor en tegen de stelling waarover straks het debat gaat.

Stap 2 – het debat voeren – Het Lagerhuisdebat (10 minuten)

Nodig:

- Optioneel kun je gebruikmaken van [deze lesbrief](#) over het Lagerhuisdebat van schooldebatteren.nl. Er staan wat extra tips in die je kunt gebruiken.
- Vertel aan de leerlingen dat jullie een Lagerhuisdebat gaan voeren met de klas over de stelling ‘Fabrikanten moeten boetes krijgen of sluiten als ze spullen maken die we niet nodig hebben’.
- Verdeel de groep in tweeën: links is vóór de stelling, rechts is tégen de stelling. De leerlingen hebben hun argumenten al voorbereid en ze krijgen nu 2-3 minuten om als groep de argumenten aan elkaar te laten zien. Loop even rond, zodat je benaderbaar bent voor vragen tijdens deze korte voorbereiding.
- Start het debat. Jij geeft de beurten, dus leerlingen mogen spreken als jij ze de beurt geeft. Loopt het

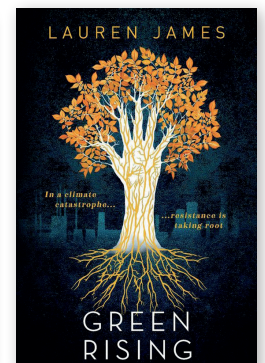
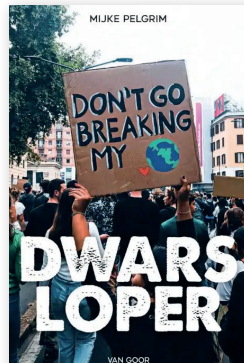
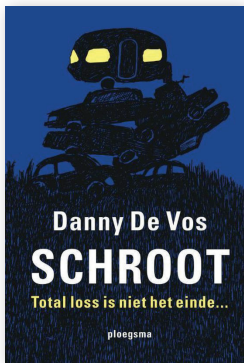
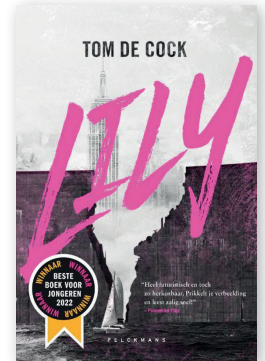
debat stroef? Haal dan de argumenten die je hoorde tijdens de voorbereiding aan en help je leerlingen zo op weg. Laat het debat +/- 5 minuten duren. Stop altijd op een hoogtepunt, niet erna. Sluit het debat dus af vlak na of in iemands zin.

- Sluit het debat af met een groot applaus. Benoem wat je goed vond gaan en herhaal de goede argumenten uit het debat. Vraag ook een paar leerlingen wat zij ervan vonden.

Verder lezen, kijken en luisteren

Naar de bibliotheek:

- Lily – Tom de Cock
- Schroot – Danny de Vos
- Wat doen we met de spullen – Dick Wittenberg
- Dwarsloper – Mijke Pelgrim
- Kilometers zonlicht – Marike Goslinga
- Green Rising – Lauren James

Op het scherm:

- The True Cost (Documentaire)*
- De prijsvechter (Tegenlicht, driedelige serie)*
- De donuteconomie (Tegenlicht)*
- De slag om de klerewereld (driedelige serie)*
- Bloed, zweet en luxeproblemen

